Ministerie van Financiën

TER BESLISSING
de minister 10/10

Generale Thesaurie
DIRECTIE DEELNEMINGEN

Persoonsgegevens

nota

Verzamelbrief staatsdeelnemingen oktober 2026

Datum
2 oktober 2026

Notanummer
2026-0000368999

Bijlagen
1. Nota 259465 – akkoord
2. Verzamelbrief staatsdeeln
3. Evaluatie UCN
4. Herziene Handboek Evalueren
5. Afschrift verzamelbrief st

Aanleiding

U heeft eerder akkoord gegeven op het verzenden van de evaluatie van het aandeelhouderschap Gasunie aan de Tweede Kamer (bijlage 1). In deze nota vragen we akkoord voor het verzenden van de verzamelbrief staatsdeelnemingen oktober 2026 (bijlage 2), met naast de evaluatie Gasunie, ook de evaluatie aandeelhouderschap in UCN/Urenco (bijlage 3), het geactualiseerde handboek evalueren staatsdeelnemingen (bijlage 4) en de reactie op de vraag van de vaste commissie voor Financiën over de periodieke rapportage.

Beslispunten

- Bent u akkoord met het verzenden van de verzamelbrief aan de Tweede Kamer, met als bijlagen:
  1. Evaluatie aandeelhouderschap Gasunie
  2. Evaluatie aandeelhouderschap UCN en Urenco
  3. Herziene handboek evalueren staatsdeelnemingen

  Als u akkoord gaat, verzoeken wij u de brief (bijlage 2) te ondertekenen.
- Bent u akkoord met het verzenden van een afschrift van deze brief aan de Eerste Kamer (bijlage 5)?
  Als u akkoord gaat, verzoeken wij u het afschrift (bijlage 5) te ondertekenen.
- Bent u akkoord met openbaarmaking van bijgevoegde eerdere nota evaluatie van Gasunie (bijlage 2) en deze nota, conform de beleidslijn Actieve openbaarmaking nota's?

Kernpunten

- T.a.v. evaluatie aandeelhouderschap Gasunie: eerder bent u akkoord gegaan met verzenden van de evaluatie naar de Tweede Kamer (bijlage 1).
- T.a.v. evaluatie aandeelhouderschap UCN en Urenco (bijlage 3): De publieke belangen zijn verbreed (zie toelichting) en op dit moment bestaat geen aanleiding om het aandeelhouderschap aan te passen. Met deze conclusie wordt ook de motie Ronnes (CDA) afgedaan, die oproept om onder geen enkele voorwaarde mee te werken aan verkoop van eigen aandelen.
- Evaluaties van het aandeelhouderschap worden uitgevoerd op basis van het Handboek Evalueren. Dit handboek is geactualiseerd, waarbij het evaluatieproces nader is uitgewerkt en in lijn is gebracht met het in 2026 verschenen Handboek Aangaan Deelnemingen.
- De Commissie Financiën heeft gevraagd naar de betrokkenheid van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) bij de

periodieke rapportage van het staatsdeelnemingenbeleid. In de verzamelbrief wordt bevestigd dat BZK de relevante stukken ontvangt en input kan leveren.

Toelichting

Evaluatie UCN en Urenco

- De Nederlandse staat houdt 100% aandelen in de onderneming UCN. UCN houdt op haar beurt 33% van de aandelen in Urenco. Urenco richt zich op het verrijken van uranium ten behoeve van brandstof voor kerncentrales en het verrijken van isotopen voor de medische en technologische sector.
- De conclusie van de evaluatie van het aandeelhouderschap in UCN en Urenco is dat:

1. De publieke belangen de afgelopen periode zijn verbreed en geherdefinieerd van non-proliferatie, veiligheid en leveringszekerheid naar:
    a. Non-proliferatie
    b. Nationale veiligheid
    c. Nucleaire veiligheid
    d. Voorzieningszekerheid verrijkt uranium
    e. Behoud hoogwaardige technologie
    f. Ketenverantwoordelijkheid bij medische isotopen
2. Op dit moment geen aanleiding bestaat om het aandeelhouderschap in omvang of invulling aan te passen. Het aandeelhouderschap draagt doeltreffend bij aan het borgen van de publieke belangen en alternatieve beleidsinstrumenten zijn op dit moment ontoereikend.

- De evaluatie is uitgevoerd door GT/Directie Deelnemingen, onder begeleiding van een begeleidingscommissie waar ook twee onafhankelijke leden in zitting hadden, Lucia van Geuns en Jan van den Heuvel.

Vernieuwing handboek evalueren staatsdeelnemingen

- Ten opzichte van de versie uit 2022 is in de nieuwe versie van het handboek evalueren de samenhang met het in 2026 verschenen Handboek Aangaan Deelnemingen versterkt, omdat beide handboeken inhoudelijk nauw met elkaar verbonden zijn. Daarnaast is het evaluatieproces nader uitgewerkt en zijn de hoofdvragen en bijbehorende deelvragen explicieter geformuleerd.

Reactie op vraag periodieke rapportage

- De Commissie Financiën heeft gevraagd naar de betrokkenheid van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) bij de periodieke rapportage.[1] Naast Financiën zijn de ministeries van EZK en IenW in de stuurgroep vertegenwoordigd. Via deze beleidsdepartementen zijn de relevante ervaring en kennis over beleidsdeelnemingen voldoende geborgd, terwijl de omvang van de stuurgroep werkbaar blijft. Met BZK is afgesproken dat zij als agendalid deelneemt aan de stuurgroep, waardoor zij de relevante stukken ontvangt en daarop desgewenst schriftelijk input kan leveren.

Communicatie

Geen aanvullende communicatie voorzien.

Politiek/bestuurlijke context

[1] Kenmerk: 31935-98/2026D46074

In 2018 is een motie van het lid Ronnes (CDA) aangenomen om onder geen enkele voorwaarde mee te werken aan de verkoop van de staatsaandelen in Urenco[2]. Met deze evaluatie wordt deze motie afgedaan.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

[2] Kamerstuk 28165, nr. 278.

Ministerie van Financiën

TER BESLISSING
Aan
de minister

Generale Thesaurie
Deelnemingen

Persoonsgegevens

nota

Evaluatie staatsaandeelhouderschap Gasunie

Datum
26 juni 2026

Notanummer
2026-0000259465

Bijlagen
1. Evaluatie Gasunie

Aanleiding

De periodieke evaluatie van het aandeelhouderschap in Gasunie is afgerond (bijlage 1).

Beslispunten

Bent akkoord met het verzenden van de evaluatie (bijlage 1) naar de Kamer na het zomerreces? Wij adviseren positief. De evaluatie wordt als bijlage meegestuurd bij een Kamerbrief waarin ook de evaluatie van het aandeelhouderschap in UCN en Urenco wordt behandeld. Deze Kamerbrief wordt na het reces separaat aan u voorgelegd.

Kernpunten

- Het aandeelhouderschap in Gasunie is recent geëvalueerd door de directie Deelnemingen, samen met een commissie van interne counterparts (DJZ, FEZ), het beleidsministerie Economische Zaken en Klimaat en externe experts. De evaluatie richtte zich op twee hoofdvragen: is het staatsaandeelhouderschap nog nodig voor het borgen van publieke belangen (deelvraag 1), en is het aandeelhouderschap effectief gebleken (deelvraag 2)?
- Uit het onderzoek blijkt dat het aandeelhouderschap momenteel bijdraagt aan leveringszekerheid, veiligheid, betrouwbaarheid en de betaalbaarheid van energie, en daarnaast de energietransitie ondersteunt via de ontwikkeling van noodzakelijke infrastructuur. Ook blijkt uit de evaluatie dat het aandeelhouderschap in de praktijk effectief en doelmatig is geweest, zoals aangetoond tijdens de energiecrisis van 2022. Hierbij werden besluiten snel genomen en uitgevoerd dankzij het centrale aandeelhouderschapsmodel.
- Wel wordt geconcludeerd dat, gezien de toegenomen risico's door de energietransitie en veranderende marktcondities, een actievere rol en meer regie vanuit zowel de aandeelhouder als het beleidsministerie nodig zijn. De evaluatie doet hiervoor concrete aanbevelingen (zie toelichting).
- Een aantal aanbevelingen is breder toepasbaar, en geldt ook voor andere energiedeelnemingen en/of is aan het beleidsdepartement gericht. Daar waar dit het geval is worden deze aanbevelingen meegenomen in de visie op de energiesector die directie Deelnemingen aan het ontwikkelen is. Deze wordt later dit jaar aan u voorgelegd.
- Na uw akkoord wordt de evaluatie ter informatie gedeeld met de minister van Klimaat en Groene Groei. Op ambtelijk niveau is de inhoud van de evaluatie afgestemd en akkoord bevonden. Vervolgens zal een Kamerbrief worden opgesteld, die na de zomer aan u zal worden voorgelegd.

Toelichting

Aanbevelingen deelvraag 1: is staatsaandeelhouderschap in Gasunie nodig om publieke belangen te borgen?

Aan het ministerie van Financiën:

- Onderzoek de randvoorwaarden, voor- en nadelen van toetreding van een (private) minderheidsaandeelhouder op holdingniveau, met als doel de risicodeling te vergroten en de balanspositie van Gasunie te versterken. Betrek daarbij expliciet de voorwaarden voor eventuele toetreding, evenals de gevolgen en mogelijke risico's voor governance, zeggenschap en publieke belangen en mogelijke nadelige effecten op de creditrating.

Aanbevelingen deelvraag 2: is het staatsaandeelhouderschap effectief geweest?

Aan het ministerie van EZK en Financiën gezamenlijk:

- Onderzoek hoe een geïntegreerde energiesysteemplanning in Nederland toegevoegde waarde kan hebben om coördinatievraagstukken proactief op te lossen en welke rol staatsdeelnemingen erin hebben. Beoordeel tevens waar een dergelijke functie in de Nederlandse context het meest doelmatig kan worden gepositioneerd en betrek daarbij voorbeelden uit andere landen die deze regiefunctie strakker invullen.
- Leg bij nieuwe activiteiten die Gasunie aangaat vooraf vast in hoeverre een duidelijke exit- en afbouwstrategie nodig is, zodat publieke betrokkenheid tijdelijk blijft waar nodig, altijd proportioneel is en private marktontwikkeling niet onnodig wordt verdrongen.
- Organiseer binnen de driehoek van aandeelhouder, deelneming en beleidsdepartement een structurele aanpak voor de verdeling van risico's, verantwoordelijkheden en financiële consequenties bij de ontwikkeling van duurzame energie-infrastructuur. Dit verhoogt de efficiëntie en biedt voorafgaand aan investeringen inzicht in de verplichtingen en risico's voor elke partij.
- Versterk de kennispositie van de staat als aandeelhouder en de staat als beleidsdepartement, zodat deze recht doet aan de breedte van het portfolio, het toegenomen risicoprofiel van Gasunie en de actievere sturing en monitoring daarvan.

Aan het ministerie van Financiën:

- Pas een actievere aandeelhoudersrol toe bij het consultatierecht bij de vijfjaarlijkse strategieherijking door voorafgaand aan de herijking de activiteiten van Gasunie systematisch te toetsen aan het afwegingskader uit het Deelnemingenbeleid, zodat gerichter kan worden gestuurd op het afbouwen van activiteiten zodra publieke belangen op een andere wijze kunnen worden geborgd.
- Geef actiever invulling aan het informatierecht tijdens het jaarlijkse businessplanproces. Dit kan worden gerealiseerd door in een vroeg stadium risicovolle onderdelen van de portfolio grondig te analyseren, eventueel met inzet van externe expertise, en deze analyses te vergelijken met de keuzes die zijn gemaakt binnen de strategie van de onderneming om zodoende voldoende adaptief te blijven.

Proces

- Het Handboek evalueren deelnemingen schrijft voor dat het aandeelhouderschap in iedere staatsdeelneming iedere zeven jaar wordt geëvalueerd. Dit jaar stond de evaluatie van Gasunie op de planning.

- De evaluatie is uitgevoerd door de dossierhouders van de directie Deelnemingen. Hierbij hadden zij ondersteuning van een begeleidingscommissie. Deze bestond uit interne leden van DJZ, FEZ en Deelnemingen, leden van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat, en twee onafhankelijke experts: Ada van der Veer (commissaris en boardroom expert) en Laurens de Vries (hoogleraar Complexe Energietransities, TU Delft).
- Voor de evaluatie zijn gesprekken gevoerd met relevante stakeholders (o.a. beleidsdepartementen en leden van de raad van bestuur en de raad van commissarissen) en is een analyse gemaakt van parlementaire stukken en publieke documentatie, zoals jaarverslagen en beleidsstukken.

Communicatie
De evaluatie wordt als bijlage meegestuurd bij een Kamerbrief waarin ook de evaluatie van UCN en Urenco wordt behandeld. Deze Kamerbrief wordt na het reces separaat aan u voorgelegd.

Politiek/bestuurlijke context
Niet van toepassing

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.